

บันทึก

เรื่อง กองทัพบกขอให้เพิกถอนการจดทะเบียนเสรีการชำระบัญชี
ของบริษัท วาย อาร์ วี คอร์ปอเรชั่น จำกัด

กรมทะเบียนการค้า ได้มีหนังสือ ที่ พณ ๐๕๐๑/๔๔๔๑ ลงวันที่ ๒๗ พฤศจิกายน ๒๕๓๒ ถึงสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ความว่า กองทัพบกได้มีหนังสือ^๑ ขอให้ นายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทพิจารณาเพิกถอนการจดทะเบียนเสรีการชำระบัญชีของบริษัท วาย อาร์ วี คอร์ปอเรชั่น จำกัด เนื่องจากบริษัทฯ ยื่นคำขอจดทะเบียนโดยปิดบังข้อมูลที่เป็นลูกหนี้ของ กองทัพบก กรมทะเบียนการค้าได้พิจารณาแล้วขอเท็จจริงปรากฏว่า บริษัท วาย อาร์ วี คอร์ปอเรชั่น จำกัด ได้จดทะเบียนจัดตั้งเมื่อวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๒๕ ทะเบียนเลขที่ ๙๒๗/๒๕๒๕ ต่อมาเมื่อวันที่ ๑๔ มิถุนายน ๒๕๒๗ บริษัทฯ ได้ทำสัญญาขายกระสอบทรายสังเคราะห์ให้กับ กองทัพบกตามจำนวน ชนิด และขนาดที่ได้กำหนดไว้ คิดเป็นเงินทั้งสิ้น ๙๘๘,๑๐๐ บาท เมื่อครบกำหนดเวลาตามสัญญา บริษัทฯ ส่งมอบกระสอบทรายสังเคราะห์โดยไม่ถูกต้องตามคุณลักษณะเฉพาะ แต่กองทัพบกเห็นว่า บริษัทฯ ยังอาจปฏิบัติตามสัญญาต่อไปได้ จึงไม่ได้ใช้สิทธิบอกเลิกสัญญา แต่ได้มีหนังสือลงวันที่ ๒๓ มกราคม ๒๕๒๘ แจ้งให้บริษัทฯ นำสิ่งของที่ส่งมอบ ไม่ถูกต้องกลับคืนไป แล้วปฏิบัติตามสัญญาให้ถูกต้อง โดยสงวนสิทธิที่จะปรับตามสัญญาด้วย ซึ่ง บริษัทฯ ได้รับสิ่งของที่ส่งมอบไม่ถูกต้องกลับคืนไปเมื่อวันที่ ๒๑ มีนาคม ๒๕๒๘ แต่บริษัทฯ เพิกเฉยที่จะปฏิบัติให้ถูกต้องตามสัญญาที่กองทัพบกได้มีหนังสือแจ้งไป ต่อมาวันที่ ๑ มีนาคม ๒๕๒๘ กองทัพบกได้มีหนังสือบอกเลิกสัญญากับบริษัทฯ และแจ้งขอริบเงินประกันสัญญา ปรับ บริษัทฯ ฐานผิดสัญญา และสงวนสิทธิที่จะเรียกร้องให้ชดใช้ราคาที่เพิ่มขึ้นจากการที่กองทัพบก ต้องซื้อของที่กำหนดตามสัญญาจากผู้อื่น

ต่อมาในวันที่ ๒๙ มีนาคม ๒๕๒๘ กองทัพบกได้ทำสัญญาซื้อกระสอบทรายสังเคราะห์จากผู้อื่นเป็นเงิน ๑,๒๐๙,๕๐๐ บาท ซึ่งได้มีการส่งมอบและตรวจรับไปแล้วเมื่อวันที่ ๑๒ เมษายน ๒๕๒๘ จากผลของการผิดสัญญาของบริษัทฯ ดังกล่าวทำให้กองทัพบกต้องซื้อ กระสอบทรายสังเคราะห์จากผู้อื่นในราคาสูงขึ้นเป็นเงินถึง ๒๒๑,๔๐๐ บาท นอกจากนั้น บริษัทฯ ยังต้องรับผิดชอบใช้ค่าปรับเป็นรายวันคิดเป็นเงิน ๒๗๘,๖๔๔.๒๐ บาท รวมเงินที่บริษัทฯ ต้อง ชดใช้ทั้งสิ้น ๕๐๐,๐๔๔.๒๐ บาท ซึ่งกองทัพบกได้ทวงถามให้บริษัทฯ นำเงินที่ต้องรับผิดชอบชำระ แล้ว แต่บริษัทฯ กลับเพิกเฉย ดังนั้น ในวันที่ ๔ กันยายน ๒๕๒๘ กองทัพบกจึงเป็นโจทก์ยื่นฟ้อง บริษัทฯ เป็นจำเลยต่อศาลแพ่งขอให้บริษัทฯ ชดใช้เงินดังกล่าวในระหว่างที่กำลังดำเนินคดีอยู่นั้น ปรากฏว่าในวันที่ ๒๐ กันยายน ๒๕๒๘ บริษัทฯ ได้มีมติพิเศษให้เลิกบริษัทฯ และตามงบดุลของ บริษัทฯ ณ วันที่ ๒๐ กันยายน ๒๕๒๘ ไม่ปรากฏว่ามีรายการเกี่ยวกับหนี้สินที่บริษัทฯ มีอยู่

^๑ หนังสือ ลงวันที่ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๓๑

กองทัพบก จากนั้นในวันที่ ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๒๘ น.ส.เกสรินทร์ ยาทัม ผู้ชำระบัญชีของ บริษัทฯ ได้ยื่นคำขอจดทะเบียนเลิกบริษัท ซึ่งนายทะเบียนได้รับจดทะเบียนคำขอเมื่อวันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๒๙ และในวันที่ ๒๖ มกราคม ๒๕๓๐ น.ส.เกสรินทร์ ยาทัม ผู้ชำระบัญชีของ บริษัทฯ ได้ยื่นคำขอจดทะเบียนเสร็จการชำระบัญชี และนายทะเบียนได้รับจดทะเบียนคำขอนี้เมื่อวันที่ ๒๗ มีนาคม ๒๕๓๐

ในระหว่างที่บริษัทฯ กำลังดำเนินการชำระบัญชีอยู่นั้นปรากฏว่าเมื่อวันที่ ๒ ธันวาคม ๒๕๒๘ ศาลแพ่งได้มีคำพิพากษาให้บริษัทฯ ชดใช้ค่าสินค้าที่มีราคาสูงขึ้นเป็นเงิน ๒๒๑,๔๐๐ บาท พร้อมทั้งดอกเบี้ยร้อยละ ๗.๕ ต่อปี นับแต่วันฟ้อง ส่วนคำขออื่นให้ยก กองทัพบกจึงได้ยื่นอุทธรณ์เมื่อวันที่ ๘ มกราคม ๒๕๒๙ ขอให้ศาลอุทธรณ์พิจารณาแก้คำพิพากษาของศาลแพ่ง ให้จำเลยรับผิดชอบใช้ราคาค่าปรับรายวันจำนวน ๒๗๘,๖๔๔.๒๐ บาทด้วย แต่ศาลอุทธรณ์ได้มีคำพิพากษาเมื่อวันที่ ๑ สิงหาคม ๒๕๓๐ พิพากษายืนตามคำพิพากษาของศาลแพ่ง กองทัพบกจึงยื่นฎีกาเมื่อวันที่ ๒๗ ตุลาคม ๒๕๓๑ แต่ปรากฏว่าจำเลยขาดนัดยื่นคำให้การและขาดนัดพิจารณา และศาลอนุญาตให้โจทก์ดำเนินกระบวนการพิจารณาต่อไปฝ่ายเดียวโดยตลอด ในระหว่างนั้นกองทัพบกได้มีหนังสือลงวันที่ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๓๑ ขอให้กรมทะเบียนการค้าเพิกถอนการจดทะเบียนเสร็จการชำระบัญชีโดยแจ้งว่าบริษัทฯ ยื่นขอจดทะเบียนเสร็จการชำระบัญชีโดยปิดบังข้อเท็จจริงที่บริษัทฯ เป็นลูกหนี้กองทัพบก

เจ้าหน้าที่กรมทะเบียนการค้าได้พิจารณาปัญหาดังกล่าวข้างต้นแล้วมีความเห็นเป็นสองฝ่าย ดังนี้

ฝ่ายแรก เห็นว่า ตามมาตรา ๑๐๑๙^๒ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ นายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทจะรับจดทะเบียนคำขอจดทะเบียนเกี่ยวกับหุ้นส่วนบริษัทได้ ถ้าคำขอนั้นถูกต้องตามข้อกำหนดและข้อเท็จจริง หากปรากฏมีพยานหลักฐานเชื่อได้ว่าคำขอจดทะเบียนนั้นไม่ถูกต้องตามข้อกำหนดหรือข้อเท็จจริงการรับจดทะเบียนย่อมไม่มีผลใช้ได้อยู่ในตัวเอง นายทะเบียนมีอำนาจตามมาตรา ๑๐๑๙ เพิกถอนการรับจดทะเบียนคำขอจดทะเบียนที่ไม่ถูกต้องเสียได้ สำหรับกรณีการจดทะเบียนเสร็จการชำระบัญชีของบริษัท วาย อาร์ วี คอร์ปอเรชั่น จำกัด ข้อเท็จจริงแสดงให้เห็นว่าบริษัทฯ มีความรับผิดชอบชดใช้ค่าเสียหายให้แก่กองทัพบก และขณะยื่นคำขอจดทะเบียนก็มีคำพิพากษาของศาลแพ่งพิพากษาให้บริษัทฯ ชดใช้ค่าเสียหายอีกด้วย การยื่นคำขอจดทะเบียนเสร็จการชำระบัญชีโดยไม่แสดงรายการหนี้สินส่วนนี้ และไม่มีการวางทรัพย์สินแทนการชำระหนี้แต่กลับแบ่งคืนทรัพย์สินแก่ผู้ถือหุ้นไป การชำระบัญชีจึงไม่ชอบด้วย

^๒ มาตรา ๑๐๑๙ ถ้าคำขอจดทะเบียนหรือเอกสารซึ่งต้องจดทะเบียนไม่มีรายการบริบูรณ์ตามที่บังคับไว้ในลักษณะนี้ว่าให้จดทะเบียนก็ดี หรือถ้ารายการอันใดซึ่งจดทะเบียนในคำขอหรือในเอกสารนั้นขัดกับกฎหมายก็ดี หรือถ้าเอกสารใด ซึ่งกำหนดไว้ว่าให้ส่งด้วยกันกับคำขอจดทะเบียนยังขาดอยู่มิได้ส่งให้ครบก็ดี หรือถ้าไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขข้ออื่นซึ่งกฎหมายบังคับไว้ก็ดี นายทะเบียนจะไม่ยอมรับจดทะเบียนก็ได้ จนกว่าคำขอจดทะเบียนหรือเอกสารนั้นจะทำให้บริบูรณ์หรือแก้ไขให้ถูกต้อง หรือได้ส่งเอกสารซึ่งกำหนดไว้ครบทุกสิ่งอัน หรือได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขข้ออื่นแล้ว

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา ๑๒๕๓^๓ มาตรา ๑๒๖๔^๔ มาตรา ๑๒๖๕^๕ และมาตรา ๑๒๗๐^๖ ถือได้ว่าเป็นคำขอจดทะเบียนที่ไม่ถูกต้องตามข้อกำหนดและข้อเท็จจริง การที่นายทะเบียนรับจดทะเบียนไว้ย่อมไม่มีผล นายทะเบียนชอบที่จะเพิกถอนการจดทะเบียนได้ทุก ๆ คน บรรดาผู้มีชื่อปรากฏในสมุดบัญชี หรือเอกสารของห้างหรือบริษัทนั้น

ฝ่ายที่สอง เห็นว่า มาตรา ๑๐๑๙ ให้อำนาจแก่นายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทเฉพาะการปฏิเสธไม่ยอมรับจดทะเบียนคำขอจดทะเบียนเกี่ยวกับห้างหุ้นส่วนบริษัทในชั้นการพิจารณาคำขอจดทะเบียนเท่านั้น เมื่อนายทะเบียนพิจารณาคำขอจดทะเบียนแล้วเห็นว่ามีข้อเท็จจริงถูกต้องชอบด้วยกฎหมายและรับจดทะเบียนให้แล้ว ย่อมเป็นอันพ้นจากอำนาจหน้าที่ของนายทะเบียนที่จะสั่งการเกี่ยวกับคำขอจดทะเบียนนั้นให้เป็นอย่างอื่นได้อีก ซึ่งรวมถึงไม่มีอำนาจเพิกถอนการจดทะเบียนด้วย สำหรับกรณีการจดทะเบียนเสร็จการชำระบัญชีของบริษัท วาย อาร์ วี คอร์ปอเรชั่น จำกัด ที่นายทะเบียนได้รับจดทะเบียนแล้ว นอกจากคำขอจดทะเบียนนี้พ้นจากอำนาจหน้าที่ของนายทะเบียนที่จะพิจารณาสั่งการให้เป็นอย่างอื่น ซึ่งรวมถึงไม่มีอำนาจเพิกถอนการจดทะเบียนด้วยแล้ว ข้อเท็จจริงในกรณีนี้ยังไม่แสดงให้เห็นได้ว่าได้มีการยื่น คำขอจดทะเบียนโดยไม่ถูกต้องตามข้อกำหนดและข้อเท็จจริง กล่าวคือ หนังสือที่บริษัทฯ ต้องขอใช้แก่กองทัพบกเป็นหนี้เกี่ยวกับค่าเสียหายตามสัญญาซื้อขาย บริษัทฯ จะต้องขอใช้ค่าเสียหายแก่กองทัพบกหรือไม่ เป็นจำนวนเท่าใด ยังไม่เป็นที่แน่นอน แม้ขณะที่ยื่นคำขอจดทะเบียนจะมีคำพิพากษาของศาลแพ่งให้บริษัทฯ ขอใช้ค่าเสียหายแล้วก็ตาม แต่คดีก็ยังไม่ถึงที่สุด อีกทั้งการดำเนินคดีนี้เป็นการพิจารณาคดีฝ่ายเดียวของกองทัพบก เพราะบริษัทฯ (จำเลย) ขาดนัดยื่นคำให้การและขาดนัดพิจารณา จะถือว่าบริษัทฯ ได้ทราบถึงหนี้ตามคำพิพากษาตามที่ควรทราบอย่างแท้จริงไม่ได้ ดังนั้น กรณีนี้จึง

^๓ มาตรา ๑๒๕๓ ภายในสิบสี่วันนับแต่ได้เลิกห้างเลิกบริษัท หรือถ้าศาลได้ตั้งผู้ชำระบัญชีนับแต่วันศาลตั้ง ผู้ชำระบัญชีต้องกระทำดังจะกล่าวต่อไปนี้ คือ

(๑) บอกกล่าวแก่ประชาชนโดยประกาศโฆษณาในหนังสือพิมพ์แห่งท้องที่สองครั้งเป็นอย่างน้อย ว่าห้างหุ้นส่วนนั้น หรือบริษัทนั้นได้เลิกกันแล้ว และให้ผู้เป็นเจ้าหนี้ทั้งหลายยื่นคำทวงหนี้แก่ผู้ชำระบัญชี

(๒) ส่งคำบอกกล่าวอย่างเดียวกันเป็นจดหมายลงทะเบียนไปรษณีย์ไปยังเจ้าหนี้ทั้งหลายทุก ๆ คน บรรดาผู้มีชื่อปรากฏในสมุดบัญชี หรือเอกสารของห้างหรือบริษัทนั้น

^๔ มาตรา ๑๒๖๔ ถ้าเจ้าหนี้คนใดมิได้มาทวงถามให้ใช้หนี้ ผู้ชำระบัญชีต้องวางเงินเท่าจำนวนหนี้ นั้น ตามบทแห่งประมวลกฎหมายนี้ ว่าด้วยวางทรัพย์สินแทนชำระหนี้

^๕ มาตรา ๑๒๖๕ อันทรัพย์สินของห้างหุ้นส่วนหรือของบริษัทนั้นจะแบ่งคืนให้แก่ผู้เป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นได้แต่เพียงเท่าที่ไม่ต้องเอาไว้ใช้ในการชำระหนี้ของห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทเท่านั้น

^๖ มาตรา ๑๒๗๐ เมื่อการชำระบัญชีกิจการของห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทสำเร็จลง ผู้ชำระบัญชีต้องทำรายงานการชำระบัญชีแสดงว่าการชำระบัญชียังได้ดำเนินไปอย่างไร และได้จัดการทรัพย์สินของห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทนั้นไปประการใด แล้วให้เรียกประชุมใหญ่เพื่อเสนอรายงานนั้น และชี้แจงกิจการต่อที่ประชุม

เมื่อที่ประชุมใหญ่ได้ให้อนุมัติรายงานนั้นแล้ว ผู้ชำระบัญชีต้องนำข้อความที่ได้ประชุมกันนั้นไปจดทะเบียนภายในสิบสี่วันนับแต่วันประชุม เมื่อได้จดทะเบียนแล้วดังนี้ให้ถือว่าเป็นที่สุดแห่งการชำระบัญชี

ไม่อาจถือได้ว่าคำขอจดทะเบียนมีข้อเท็จจริงที่ไม่ถูกต้อง หรือไม่ชอบด้วยกฎหมาย นายทะเบียนจึงไม่ชอบที่จะเพิกถอนการรับจดทะเบียน

กรมทะเบียนการค้าได้พิจารณาแล้วเห็นว่า กรณีดังกล่าวมีปัญหาที่จะต้องพิจารณาว่า นายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทมีอำนาจที่จะเพิกถอนการรับจดทะเบียนเกี่ยวกับหุ้นส่วนบริษัท ได้หรือไม่ และนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทจะเพิกถอนการรับจดทะเบียนเสร็จการชำระบัญชีของบริษัท วาย อาร์ วี คอร์ปอเรชั่น จำกัด ได้หรือไม่ แต่เจ้าหน้าที่ของกรมทะเบียนการค้ามีความเห็นแตกต่างกันเป็น ๒ ฝ่าย กรมทะเบียนการค้าจึงขอให้คณะกรรมการกฤษฎีกาพิจารณาวินิจฉัยปัญหาดังกล่าวเพื่อจะได้ยึดถือเป็นแนวปฏิบัติต่อไป

คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๓) ได้พิจารณาปัญหาดังกล่าวโดยได้ฟังคำชี้แจงข้อเท็จจริงจากผู้แทนกระทรวงพาณิชย์ (กรมทะเบียนการค้า) แล้ว เห็นว่า ในการยื่นคำขอจดทะเบียนใด ๆ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์นั้นมาตรา ๑๐๑๙^๓ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บัญญัติว่า นายทะเบียนจะไม่ยอมรับจดทะเบียนได้ก็ต่อเมื่อปรากฏว่าในการขอจดทะเบียนนั้นคำขอจดทะเบียนหรือเอกสารซึ่งต้องจดทะเบียนไม่มีรายการบริบูรณ์ตามที่บังคับไว้ในกฎหมายว่าให้จดทะเบียนหรือรายการขัดกับกฎหมาย หรือยังส่งเอกสารไม่ครบถ้วน หรือไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กฎหมายบังคับไว้ แต่หากปรากฏว่าคำขอจดทะเบียนใดไม่มีลักษณะตามที่กล่าวไว้ข้างต้นแล้ว นายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทจะต้องรับจดทะเบียนให้โดยไม่มีอำนาจปฏิเสธข้อความเหล่านั้น ทั้งนี้ ตามแนวคำพิพากษากฎีกา ที่ ๔๙๓/๒๔๗๗ ที่พิพากษาว่า “เมื่อผู้เป็นหุ้นส่วนหรือตัวแทนของหุ้นส่วนบอกว่ายืนยันว่าหุ้นส่วนเลิกจากกันและจัดการทรัพย์สินแล้วทั้งคำขอซื้อหุ้นส่วนก็ไม่ขัดต่อประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา ๑๐๑๙ แล้ว นายทะเบียนต้องรับจดทะเบียนให้ โดยไม่มีหน้าที่ปฏิเสธข้อความเหล่านั้น”

เมื่อได้รับจดทะเบียนไปแล้ว นายทะเบียนจะมีอำนาจเพิกถอนการจดทะเบียนนั้นได้หรือไม่ เพียงใดนั้น เห็นว่า การแก้ไขเพิ่มเติมหรือยกเลิกเพิกถอนเอกสารใดที่พนักงานเจ้าหน้าที่หรือนายทะเบียนได้ให้คำรับรองหรือรับจดทะเบียนไปแล้วนั้น จะกระทำได้ก็แต่โดยมีกฎหมายบัญญัติไว้โดยชัดแจ้ง ซึ่งในเรื่องนี้ปรากฏว่าในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มีบัญญัติไว้เพียงกรณีเดียวคือกรณีของการถอนทะเบียนร้างตามมาตรา ๑๒๔๖^๔ ที่บัญญัติให้อำนาจ

^๓ โปรดดูเชิงอรรถที่ (๒)

^๔ มาตรา ๑๒๔๖

(๑) เมื่อใดนายทะเบียนบริษัทมีมูลเหตุอันสมควรจะเชื่อว่าบริษัทใดมิได้ทำการค้าขายหรือประกอบกิจการแล้ว ท่านให้นายทะเบียนมีจดหมายส่งทางไปรษณีย์ไปยังบริษัทนั้นเพื่อได้ถามว่ายังทำการค้าขายหรือประกอบกิจการอยู่ประการใดหรือไม่

(๒) ถ้านายทะเบียนส่งจดหมายไปแล้วมิได้รับตอบภายในเวลาเดือนหนึ่งไซ้ เมื่อสิ้นเวลาเดือนหนึ่งนั้นแล้ว ภายในสิบสี่วันต่อแต่นั้นให้นายทะเบียนมีจดหมายอีกฉบับหนึ่งส่งจดทะเบียนไปรษณีย์ไปยังบริษัทอ้างถึงความถึงจดหมายฉบับแรกและแถลงว่ายังมีได้รับตอบหนังสือฉบับนั้นกับว่าถ้ามิได้รับตอบจดหมายฉบับที่สองนี้ภายในเดือนหนึ่งนับแต่วันที่ลงในจดหมายนั้นแล้ว จะได้ออกแจ้งความโฆษณาเพื่อการซื้อบริษัทนั้นออกเสียจากทะเบียน

นายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทซื้อบริษัทออกจากทะเบียนได้ ถ้านายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทมีมูลเหตุอันสมควรเชื่อว่าบริษัทใดมิได้ทำการค้าขายหรือประกอบกิจการแล้ว และนายทะเบียนได้ดำเนินการตามที่บัญญัติไว้โดยการมีจดหมายส่งทางไปรษณีย์ไปยังบริษัทเพื่อไต่ถามว่ายังประกอบกิจการอยู่หรือไม่ หรือได้ประกาศโฆษณาในหนังสือพิมพ์แล้ว ซึ่งเป็นการกำหนดมาตรการไว้โดยชัดแจ้งก่อนที่นายทะเบียนจะทำการถอนทะเบียน

นอกจากนั้น ยังมีตัวอย่างตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมายอื่นซึ่งจะเป็นเครื่องยืนยันหลักที่ได้กล่าวไว้ข้างต้นได้อีก เช่น ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๖๑^๔ แห่ง ประมวลกฎหมายที่ดิน ที่

(๓) ถ้านายทะเบียนได้รับตอบจากบริษัทว่า บริษัทมิได้ทำการค้าขายหรือประกอบกิจการแล้วก็ดี หรือมิได้รับตอบจดหมายฉบับที่สองนั้นเป็นประการหนึ่งประการใดภายในเดือนหนึ่งนับแต่วันที่ส่งไปก็ดี นายทะเบียนจะโฆษณาในหนังสือพิมพ์แห่งท้องที่ และให้คำบอกกล่าวเป็นหนังสือจดทะเบียนไปรษณีย์ไปยังบริษัทก็ได้ ว่าเมื่อล่วงเวลาสามเดือนนับแต่วันบอกกล่าวบริษัทนั้นจะถูกซื้อออกจากทะเบียนและจะต้องเลิกเว้นแต่จะแสดงเหตุให้เห็นเป็นอย่างอื่น

(๔) ถ้าในกรณีที่กำลังชำระสะสางบัญชีเลิกบริษัท นายทะเบียนมีมูลเหตุอันสมควรจะเชื่อว่าไม่มีตัวผู้ชำระบัญชีทำการอยู่ก็ดี หรือการงานของบริษัทได้ชำระสะสางตลอดแล้ว แต่รายงานแถลงบัญชีอันท่านบังคับไว้ว่าผู้ชำระบัญชีจะพึงต้องทำนั้นยังมีได้ทำขึ้นสำหรับระยะเวลาหกเดือนอันนับแต่นั้นนายทะเบียนทำคำบอกกล่าวเรียกเอารายงานบัญชีและส่งทางไปรษณีย์ไปยังบริษัท หรือส่งไปยังผู้ชำระบัญชี ณ สถานที่อันปรากฏเป็นสำนักงานชั้นที่สุดของเขานั้นก็ดี ท่านว่านายทะเบียนจะโฆษณาในหนังสือพิมพ์แห่งท้องที่และส่งคำบอกกล่าวไปยังบริษัทเช่นอย่างที่ได้กล่าวมาในอนุมาตราก่อนหน้านี้ได้

(๕) เมื่อสิ้นกำหนดเวลาดังจดแจ้งไปในคำบอกกล่าวนั้นแล้ว ถ้าบริษัทมิได้แสดงมูลเหตุมาเป็นอย่างอื่นก่อนนั้น ท่านว่านายทะเบียนจะซื้อบริษัทออกเสียจากทะเบียนก็ได้ และในการนี้ให้ออกแจ้งความโฆษณาในหนังสือราชกิจจานุเบกษาและบริษัทนั้นก็ให้เป็นอันเลิกกันตั้งแต่เมื่อโฆษณาแจ้งความในหนังสือราชกิจจานุเบกษานั้น แต่ว่าความรับผิดชอบของกรรมการ ของผู้จัดการและของผู้ถือหุ้นทุก ๆ คนมีอยู่เท่าไรก็ให้คงมีอยู่อย่างนั้นและพึงเรียกบังคับได้เสมือนดังว่าบริษัทยังมีได้เล็ก

ฯลฯ

ฯลฯ

^๔ ประมวลกฎหมายที่ดิน

มาตรา ๖๑ เมื่อความปรากฏว่าได้ออกโฉนดที่ดินหรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์ หรือได้จดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ หรือจดทะเบียนเอกสารรายการจดทะเบียนอสังหาริมทรัพย์ให้แก่ผู้ใดโดยคลาดเคลื่อนหรือไม่ชอบด้วยกฎหมาย ให้ผู้ดำรงตำแหน่งต่อไปนี้ เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจสั่งเพิกถอน แก้ไข หรือออกใบแทนหนังสือแสดงสิทธิในที่ดิน หรือเพิกถอน แก้ไข เอกสารที่ได้จดทะเบียนสิทธิและนิติกรรม หรือเอกสารที่ได้จดทะเบียนรายการจดทะเบียนอสังหาริมทรัพย์นั้นได้

(๑) อธิบดีหรือผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมาย สำหรับกรุงเทพมหานคร

(๒) ผู้ว่าราชการจังหวัด สำหรับจังหวัดอื่น

ก่อนที่จะดำเนินการตามวรรคหนึ่ง ให้เจ้าพนักงานที่ดินมีอำนาจสอบสวนและเรียกโฉนดที่ดิน หนังสือรับรองการทำประโยชน์ เอกสารที่ได้จดทะเบียนสิทธิและนิติกรรม เอกสารที่ได้จดทะเบียนรายการจดทะเบียนอสังหาริมทรัพย์ หรือเอกสารอื่นที่เกี่ยวข้องมาพิจารณา และแจ้งให้ผู้มีส่วนได้เสียทราบเพื่อให้โอกาสคัดค้าน ถ้าไม่คัดค้านภายในกำหนดหกสิบวันนับแต่วันที่ได้รับทราบ ให้ถือว่าไม่มีการคัดค้าน

เมื่อผู้มีอำนาจตามวรรคหนึ่งพิจารณาประการใดแล้วก็ได้ดำเนินการไปตามนั้น

ถ้ามีการคลาดเคลื่อนเนื่องจากเขียนหรือพิมพ์ข้อความผิดพลาดโดยมีหลักฐานชัดแจ้ง และ

บัญญัติให้อธิบดีกรมที่ดินหรือผู้ว่าราชการจังหวัดมีอำนาจสั่งเพิกถอน แก้ไข หรือออกใบแทน โฉนดที่ดินหรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์ที่ได้จดทะเบียนหรือจดทะเบียนเอกสารรายการไปโดยคลาดเคลื่อนหรือไม่ชอบด้วยกฎหมายได้โดยให้มีการสอบสวนและแจ้งให้ผู้มีส่วนได้เสียทราบ เพื่อให้โอกาสคัดค้าน เป็นต้น

จากตัวอย่างทั้ง ๒ กรณีนี้เองที่แสดงให้เห็นได้ว่าการจะแก้ไขเพิ่มเติมหรือยกเลิกเพิกถอนเอกสารใดที่เป็นเอกสารมหาชน เช่น โฉนดที่ดินหรือทะเบียนของนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทนั้นจะกระทำได้อีกเมื่อมีกฎหมายบัญญัติไว้โดยชัดแจ้ง หากใช้เป็นอำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่หรือของนายทะเบียนโดยลำพังที่จะทำการเพิกถอน การจดทะเบียนใด ๆ ที่ตนได้กระทำลงไปแล้วได้ไม่ เพราะเอกสารมหาชนดังกล่าว เมื่อเจ้าหน้าที่ได้จัดตั้งขึ้นหรือรับรองความถูกต้องแล้ว ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑๒๗^{๙๐} ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นของแท้จริงและถูกต้อง ดังนั้น เกี่ยวกับเรื่องอำนาจในการรับจดทะเบียนของนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทนี้ตามมาตรา ๑๐๑๙^{๙๑} นายทะเบียนมีอำนาจแต่เพียงไม่รับจดทะเบียนในเมื่อมีผู้มาขอจดทะเบียนและปรากฏว่าคำขอนั้นขัดกับหลัก ๔ ประการ คือ เอกสารไม่มีรายการบริบูรณ์ตามที่บังคับไว้ในกฎหมายว่าให้จดทะเบียน หรือมีรายการที่ขัดกฎหมาย หรือยังขาดเอกสารอยู่มิได้ส่งให้ครบ หรือไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขอื่นที่กฎหมายบังคับ เท่านั้น แต่เมื่อได้มีการยื่นคำขอโดยได้ยื่นเอกสารหลักฐานและได้ดำเนินการต่าง ๆ ครบถ้วนตามเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนดไว้ จนนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทรับจดทะเบียนไปตามนั้นแล้ว นายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทย่อมไม่มีอำนาจที่จะปฏิเสธข้อเท็จจริงหรือเอกสารหลักฐานต่าง ๆ ที่ผู้ยื่นคำขอได้นำมาแสดง แต่หากข้อความหรือเอกสารที่ได้นำมาแสดงนั้นมีการผิดพลาดคลาดเคลื่อนหรือไม่ถูกต้องตามข้อเท็จจริงประการใด ก็เป็นหน้าที่ของคู่กรณีหรือผู้มีส่วนได้เสียที่จะต้องไปดำเนินการในทางศาลเพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงเหล่านั้นและเพื่อรักษาสติของตนต่อไปมิใช่เป็นอำนาจหน้าที่ของนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทที่จะเป็นผู้พิสูจน์ข้อเท็จจริงหรือเอกสารหลักฐานนั้น หรือเป็นผู้ใช้อำนาจในการเพิกถอนการจดทะเบียนดังกล่าว

สำหรับกรณีของการจดทะเบียนเสร็จการชำระบัญชีนี้ ไม่ปรากฏว่ามีบทบัญญัติมาตราใดมาตราหนึ่งในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่ได้บัญญัติไว้เป็นพิเศษเพื่อให้อำนาจนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทเพิกถอนการจดทะเบียนเสร็จการชำระบัญชีที่ได้รับจดทะเบียนไปแล้ว

ผู้มีส่วนได้เสียยินยอมเป็นลายลักษณ์อักษรแล้ว ให้เจ้าพนักงานที่ดินมีอำนาจแก้ไขให้ถูกต้องได้

ในกรณีที่ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งถึงที่สุดให้เพิกถอนหรือแก้ไขอย่างใดแล้ว ให้เจ้าพนักงานที่ดินดำเนินการตามคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้นตามวิธีการที่อธิบดีกำหนด

^{๙๐} ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

มาตรา ๑๒๗ เอกสารมหาชนซึ่งพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ทำขึ้นหรือรับรอง หรือสำเนาอันรับรองถูกต้องแห่งเอกสารนั้น และเอกสารเอกชนที่มีคำพิพากษาแสดงว่าเป็นของแท้จริงและถูกต้องนั้น ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นของแท้จริงและถูกต้องเป็นหน้าที่ของคู่ความฝ่ายที่ถูกอ้างเอกสารนั้นมา ยื่น ต้องนำสืบความไม่บริสุทธิ์หรือความไม่ถูกต้องแห่งเอกสาร

^{๙๑} โปรดดูเชิงอรรถที่ (๒)

ได้ ดังนั้น ในเรื่องการจดทะเบียนเสร็จการชำระบัญชีจึงต้องพิจารณาบทบัญญัติมาตรา ๑๐๑๙^{๑๒} เป็นหลัก เมื่อนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทได้รับคำขอจดทะเบียนเสร็จการชำระบัญชี และได้ทำการตรวจสอบคำขอนั้นว่ามีเอกสารหลักฐานครบถ้วน รวมทั้งได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขของกฎหมายโดยครบถ้วน และได้รับจดทะเบียนเสร็จการชำระบัญชีไปแล้ว จึงเป็นกรณีที่นายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทได้ปฏิบัติหน้าที่ในการรับจดทะเบียนเสร็จแล้ว แต่ไม่มีบทบัญญัติให้อำนาจนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทที่จะทำการเพิกถอนการจดทะเบียนดังกล่าวได้

อนึ่ง อำนาจในการรับจดทะเบียนกับอำนาจในการตรวจสอบและรับรองความถูกต้องของข้อเท็จจริงหรือเอกสารที่ยื่นพร้อมกับคำขอจดทะเบียนนั้นเป็นคนละกรณีกัน และหากปรากฏว่าในการยื่นคำขอจดทะเบียน ผู้ยื่นคำขอได้แจ้งข้อความอันเป็นเท็จหรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรจะต้องแจ้งให้ทราบ อันเป็นการทำให้บุคคลอื่นได้รับความเสียหายซึ่งเป็นการโต้แย้งสิทธิอย่างหนึ่ง ผู้ที่ได้รับความเสียหายนั้นย่อมสามารถใช้สิทธิทางศาลได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๕๕^{๑๓} ดังนั้น หากปรากฏว่าได้มีการดำเนินการอันเป็นการใช้สิทธิโดยไม่สุจริต ทำให้บุคคลอื่นต้องได้รับความเสียหาย ผู้ที่ได้รับความเสียหายนั้นก็สามารถใช้สิทธิในทางศาลเพื่อให้มีการเพิกถอนการกระทำที่ไม่สุจริตนั้นได้ และสำหรับในส่วนของผู้ชำระบัญชีของบริษัทฯ นั้น หากข้อเท็จจริงปรากฏว่าการจดทะเบียนเสร็จการชำระบัญชีได้กระทำไปโดยปกปิดความจริงต่อที่ประชุมใหญ่ในเรื่องฐานะการเงินของบริษัท เช่น แสดงรายละเอียดเกี่ยวกับเจ้าหนี้ของบริษัทไม่ครบถ้วน หรือแบ่งคืนทรัพย์สินโดยฝ่าฝืนมาตรา ๑๒๖๙^{๑๔} แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ หรือแสดงออกซึ่งข้อความอันเป็นเท็จ ผู้ชำระบัญชียังต้องมีความผิดตามพระราชบัญญัติกำหนดความผิดเกี่ยวกับห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัด บริษัทจำกัด สมาคม และมูลนิธิ พ.ศ.๒๕๔๙ มาตรา ๓๗^{๑๕} และมาตรา ๓๘^{๑๖} ด้วย

สำหรับปัญหาอีกประการหนึ่งที่กรมทะเบียนการค้าขอให้พิจารณาว่านายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทจะเพิกถอนการรับจดทะเบียนเสร็จการชำระบัญชีของบริษัทวาย อาร์ วี คอร์ปอเรชั่น จำกัด ได้หรือไม่นั้น คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๓) เห็นว่าเป็นเรื่องที่อยู่ในคำวินิจฉัยข้างต้นแล้ว

^{๑๒} โปรดดูเชิงอรรถที่ (๒)

^{๑๓} มาตรา ๕๕ เมื่อมีข้อโต้แย้งเกิดขึ้นเกี่ยวกับสิทธิหรือหน้าที่ของบุคคลใดตามกฎหมายแพ่ง หรือบุคคลใดจะต้องใช้สิทธิทางศาล บุคคลนั้นชอบที่จะเสนอคดีของตนต่อศาลส่วนแพ่งที่มีเขตอำนาจได้ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายแพ่งและประมวลกฎหมายนี้

^{๑๔} มาตรา ๑๒๖๙ อันทรัพย์สินของห้างหุ้นส่วนหรือของบริษัทนั้นจะแบ่งคืนให้แก่ผู้เป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นได้แต่เพียงเท่าที่ไม่ต้องเอาไว้ใช้ในการชำระหนี้ของห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทเท่านั้น

^{๑๕} มาตรา ๓๗ ผู้ชำระบัญชีใดของห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัด หรือบริษัทจำกัด แบ่งคืนทรัพย์สินโดยฝ่าฝืนมาตรา ๑๒๖๙ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองพันบาท

^{๑๖} มาตรา ๓๘ กรรมการหรือผู้ชำระบัญชีใดของบริษัทจำกัดโดยทุจริตแสดงออกซึ่งความเท็จ หรือปกปิดความจริงต่อที่ประชุมใหญ่ในเรื่องฐานะการเงินของบริษัทนั้น ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าพันบาท

(ลงชื่อ) วัฒนา รัตนวิจิตร

(นายวัฒนา รัตนวิจิตร)

รองเลขาธิการ ฯ

ปฏิบัติราชการแทน เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

มกราคม ๒๕๓๓